

Agrometeorologische Berichten

Situatie op 30 april 2021

Samenvatting

De voorbije herfst was erg warm en nogal grillig. Door de aanhoudende regenval op het einde van september en in oktober werd de oogst van de zomerteelten flink in de war gestuurd en kon er pas veel later dan normaal met het zaaien van de wintergranen gestart worden. De winter was globaal gezien iets natter en warmer dan normaal, maar vooral ook erg wisselvallig. Zo gingen we in februari op korte tijd van zeer lage naar zeer hoge temperaturen. Het voorjaar begon tamelijk droog en na enkele zeer warme dagen in maart volgde een uitzonderlijk koude periode in april. Daardoor ontwikkelden de wintergranen zich trager dan gewoonlijk en kwam ook de groei van de zomerteelten maar erg langzaam op gang.

Doelstelling en methodiek

Deze berichten geven een overzicht van de weersgesteldheid in de voorbije periode. Vanaf juni gebeurt ook een oogstraming voor de voornaamste landbouwgewassen op regionaal en nationaal vlak. Naast de normale trend afgeleid uit de officieel gerapporteerde opbrengsten van de voorbije 15 jaren, worden voor elke combinatie (teelt/gebied) drie indicatoren berekend op basis van de weersgegevens, de simulaties van het B-CGMS gewasgroeimodel en de satellietbeelden van SPOT-VEGETATION, PROBA-V en Sentinel-3 (tiendaagse composieten met een spatiale resolutie van 1 km). Daarbij wordt enkel de informatie benut die momenteel al beschikbaar is (januari-heden). Met de data van de voorbije jaren wordt het regressieverband opgespoord tussen de finale oogstopbrengst (Y) en de indicatoren (Xi). De gevonden relaties worden dan, per landbouwregio en teelt, toegepast op de indicatoren van het huidige jaar, ter schatting van de oogstopbrengst. De nationale cijfers zijn afgeleid uit de regionale ramingen met de arealen als wegingsfactor. Meer informatie en voorgaande Agrometeorologische Berichten zijn te vinden op <http://b-cgms.cra.wallonie.be/>.

Bronnen

De regionale opbrengsten en arealen van de voorbije jaren worden geleverd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (<http://www.statbel.fgov.be>). De satellietbeelden worden ter beschikking gesteld door Terrascope (<https://terrascope.be/nl>). Verder geraadpleegde documenten zijn afkomstig van de volgende organisaties: KBIVB/IRBAB, Inagro, LCG, PCA, LCV/Hooibeekhoeve, FIWAP, CIPF, CePiCOP, APPO, Boer&Tuinder, Landbouwleven en VILT.

Contacten

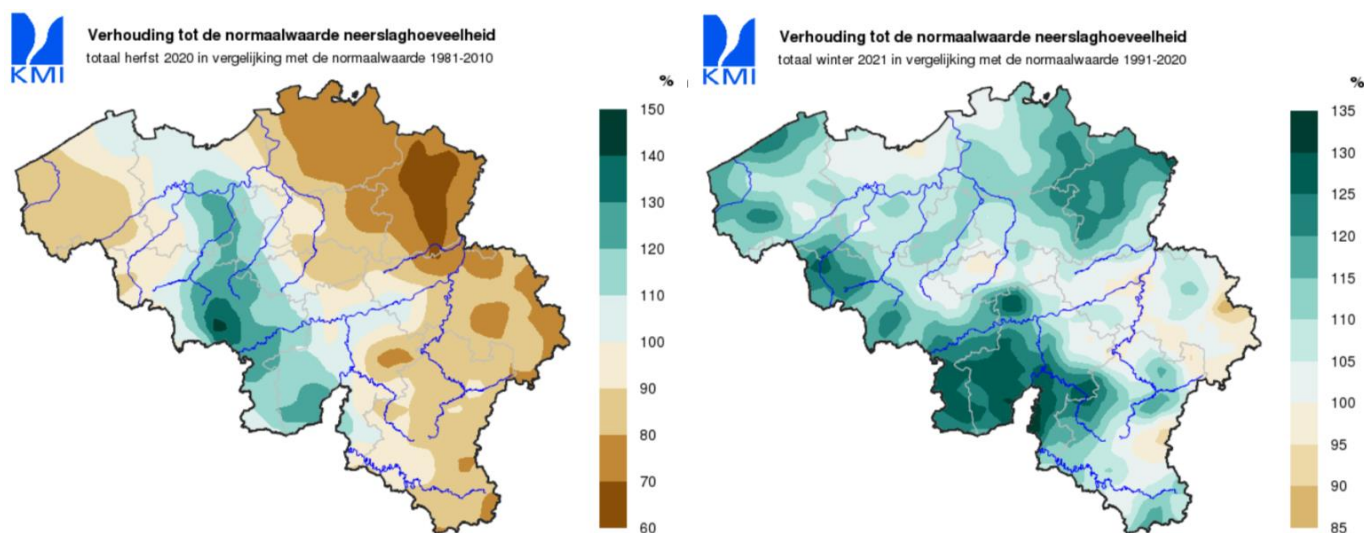
Centre Wallon de Recherches Agronomiques (CRA-W, Gembloux)	Viviane Planchon Yannick Curnel Damien Rosillon	v.planchon@cra.wallonie.be curnel@cra.wallonie.be d.rosillon@cra.wallonie.be
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO, Mol)	Isabelle Piccard Herman Eerens Carolien Toté	isabelle.piccard@vito.be herman.eerens@vito.be carolien.tote@vito.be
Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI, Ukkel)	Michel Journée Christian Tricot	michelj@meteo.be ctricot@meteo.be

Datum van de volgende berichten: *begin juli 2021*

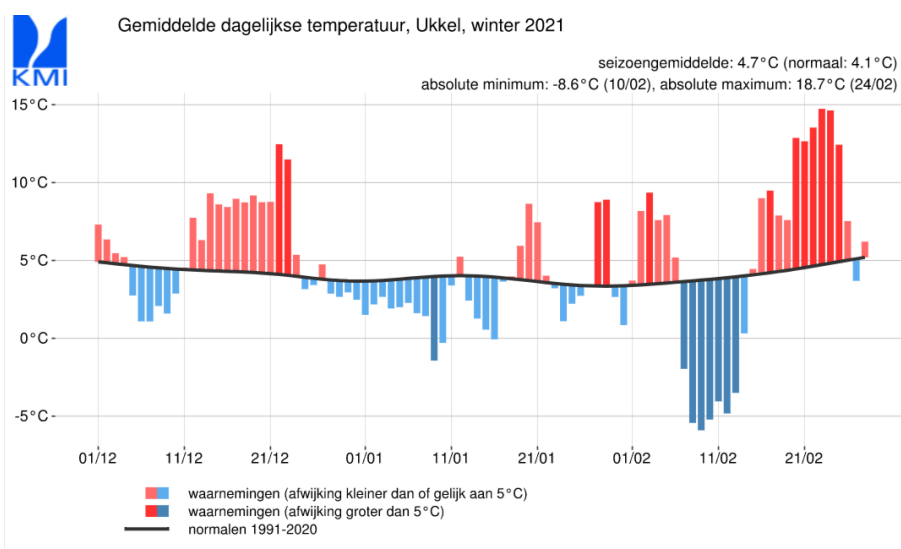
Het weer tijdens het najaar, de winter en het vroege voorjaar

De voorbije **herfst** (september – november 2020) was zeer warm (12.3°C in plaats van 10.9°C normaal) en tamelijk grillig op het vlak van de neerslag. September begon erg droog. De eerste 23 dagen viel er slechts 6.4 mm neerslag in Ukkel. Van 6 tot en met 22 september bleef het zelfs helemaal droog. Even werd er gedacht dat het droogterecord verbroken ging worden. Eind september gingen de hemelsluizen echter open en tijdens de laatste 10 dagen van de maand viel er in Ukkel maar liefst 98 mm neerslag. Vooral de regio tussen Gent en Chimay kreeg heel wat regen over zich heen, het oosten van het land veel minder (Figuur 1a). Tot begin november bleef het heel regelmatig regenen. Door de aanhoudende regenval werd de oogst van de zomerteelten flink in de war gestuurd en kon er pas veel later dan normaal met het zaaien van de wintergranen gestart worden. In de loop van november werd het wel weer droger. Uiteindelijk viel er afgelopen herfst in Ukkel 219.2 mm neerslag ten opzichte van 219.9 mm normaal.

De **winter** (december 2020 – februari 2021) was globaal gezien iets natter en warmer dan normaal, maar vooral erg wisselvallig. Warmere en koudere periodes volgden elkaar op (Figuur 2). Vooral februari was een maand van uitersten waarbij we in een korte tijdsperiode van zeer lage temperaturen (-8.6°C op 10 februari in Ukkel) naar zeer hoge temperaturen gingen (18.7°C op 24 februari). Ook de neerslag was erg variabel. December en februari waren iets droger dan gemiddeld, terwijl er in januari veel meer neerslag viel dan normaal. De totale neerslaghoeveelheid lag bijna overal boven de normaalwaarde. De grootste neerslagoverschotten werden gemeten in het gebied tussen Samber en Maas (+35%) en in Limburg (+25%). Er viel ook relatief veel sneeuw tijdens de voorbije winter. December en januari waren erg sombere maanden, maar februari maakte veel goed en uiteindelijk was de afgelopen winter net iets zonniger dan normaal.

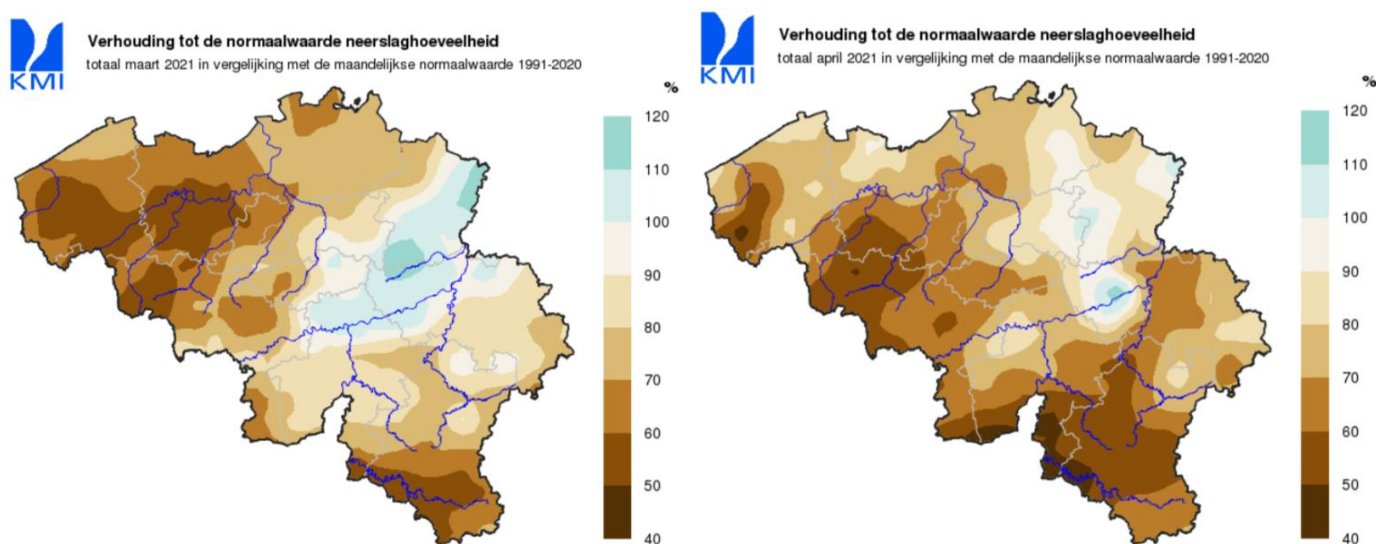
Figuur 1: Neerslaghoeveelheid in (a) de herfst (september – november 2020) en (b) de winter (december 2020 – februari 2021) in vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Figuur 2: Gemiddelde dagelijkse temperatuur in Ukkel tijdens de winter van 2021 in vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

Ook **maart** was wisselvallig, vooral wat de temperatuur betreft. De maand begon en eindigde veel warmer dan gemiddeld. Op 30 en 31 maart werd het in Ukkel 23.9°C waardoor het record van de hoogste maximumtemperatuur gebroken werd. De rest van de maand bleven de temperaturen echter ruimschoots onder de normale waarden. Maart was eerder een droge maand. Met uitzondering van Haspengouw lagen de neerslaghoeveelheden in het hele land onder de normale waarden. In grote delen van Oost- en West-Vlaanderen en in de streek rond Doornik viel slechts 50 tot 60% van de normale hoeveelheid neerslag (Figuur 3a). Maart was wel een zeer zonnige maand. In Ukkel scheen de zon in totaal 166u 36min (normaal 125u 45min) en werd er slechts één dag zonder zon genoteerd (normaal 5.3 dagen).

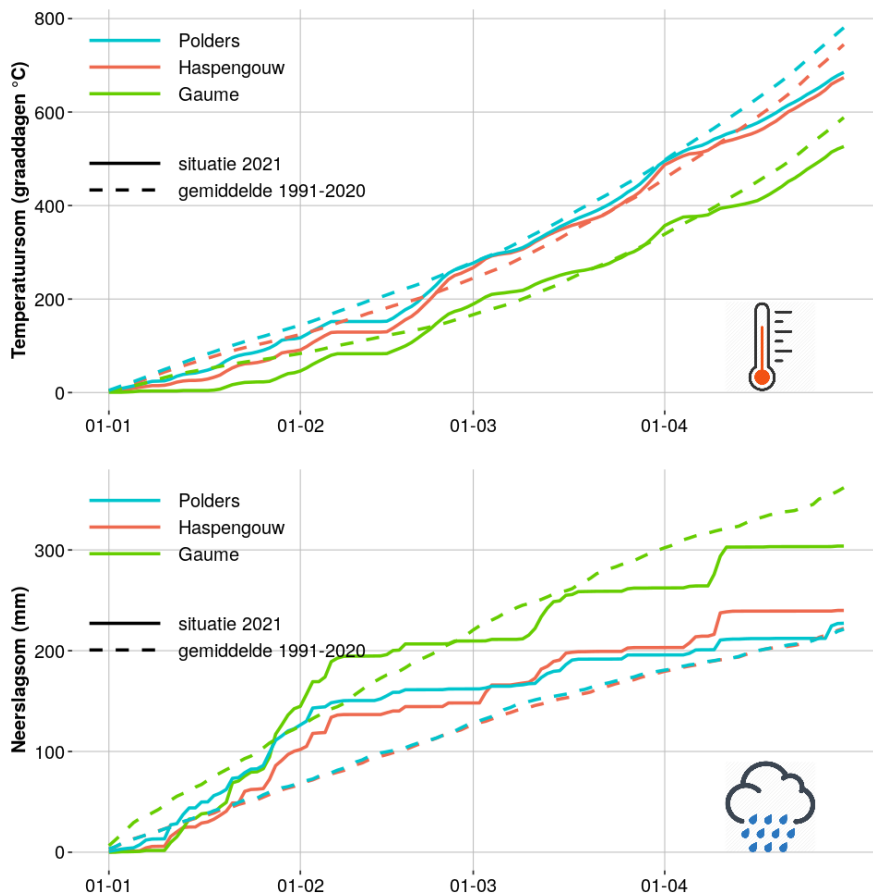
April was dan weer uitzonderlijk koud. De eerste dag van de maand was in Ukkel meteen ook de warmste dag en de enige lentedag [$T_{max} \geq 20^{\circ}\text{C}$]. Op 1 april werd een maximumtemperatuur van 21.0°C genoteerd. De dag nadien bedroeg het maximum nog maar 9.9°C. Op enkele dagen na lagen de temperaturen in april steeds onder de normale waarden. Dat zorgde voor nieuwe records voor zowel de gemiddelde temperatuur als de maximum- als minimumtemperatuur. Net zoals maart was april een zonnige maar ook erg droge maand. In totaal viel er in Ukkel 35.6 mm neerslag ten opzichte van 46.7 mm normaal en dat op 7 dagen (normaal 13.1 dagen). Het overgrote deel hiervan viel tijdens de eerste 12 dagen van de maand (35.1 mm), gedeeltelijk zelfs onder de vorm van sneeuw. Van 13 tot en met 28 april bleef het nagenoeg droog. De neerslagtekorten zijn ook zichtbaar in Figuur 3b. In de regio Doornik en in de Ardennen werd slechts 55% van de normale neerslaghoeveelheid gemeten, in Haspengouw en in de Kempen nog zo'n 85%.

Figuur 3: Neerslaghoeveelheid in (a) maart 2021 en (b) april 2021 in vergelijking met de normaalwaarde (Bron: KMI)

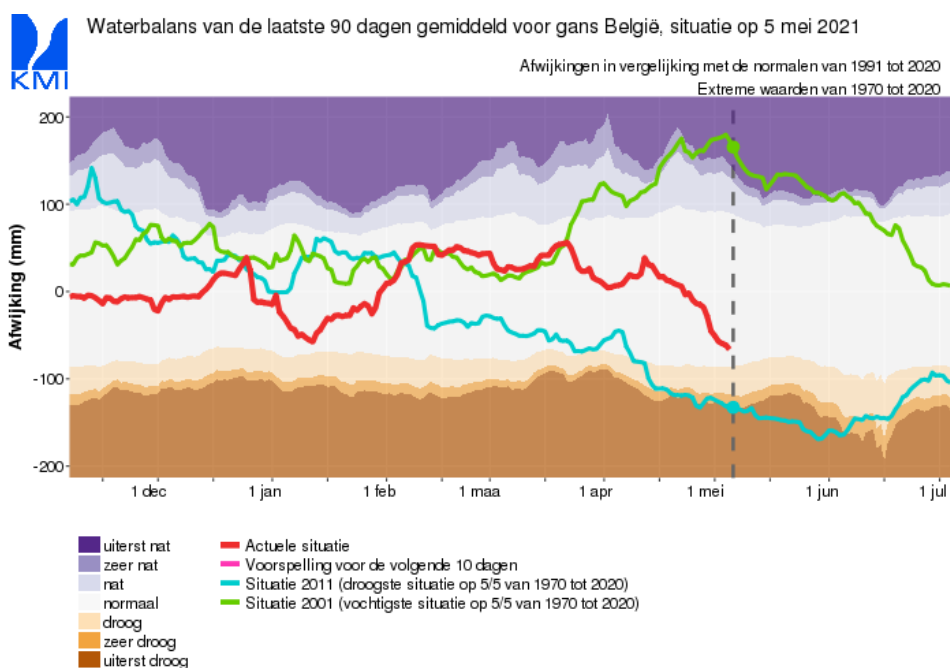
Figuur 4 toont het verloop van de temperatuur- en neerslagsom sinds 1 januari 2021 voor drie verschillende regio's. In het begin van het jaar lag de temperatuursom een flink stuk onder de gemiddelde waarde. Het mooie weer van eind februari zorgde even voor een toename, maar door de kou in april dook de curve al snel weer onder het gemiddelde. In de Polders is het verschil nog iets meer uitgesproken dan in Haspengouw en de Gaume. Het is dus niet verwonderlijk dat de groei van de wintergewassen en de grassen vertraagde.

De neerslagsom lag begin dit jaar ook overal onder de gemiddelde waarde, maar de overvloedige regenval tussen half januari en begin februari zorgde in alle regio's voor een flinke stijging tot ruim boven het gemiddelde. Door het drogere weer dat daarop volgde zakte de curve in het zuiden van het land al snel weer tot onder het gemiddelde. In Haspengouw en de Polders bleef de neerslagsom nog tot eind april (iets) hoger dan gemiddeld.

Figuur 4: Temperatuursom en neerslagsom van 1 januari tot en met 30 april 2021 ten opzichte van het gemiddelde (1991-2020) in de Polders, Haspengouw en de Gaume (Bron: KMI)

Figuur 5 toont de waterbalans van november 2020 tot nu voor gans België in vergelijking met de normale waarde. De achterliggende index, SPEI-3, brengt zowel de neerslag als de gewasverdamping in rekening. Met uitzondering van een drogere periode in januari schommelde de index tussen november en half april rond de normale waarde of zelfs iets daarboven. De laatste weken is er echter een daling ingezet en ligt de droogte toch weer op de loer. Ook de VMM meet op de helft van de meetplaatsen lage of zeer lage grondwaterstanden voor de tijd van het jaar.

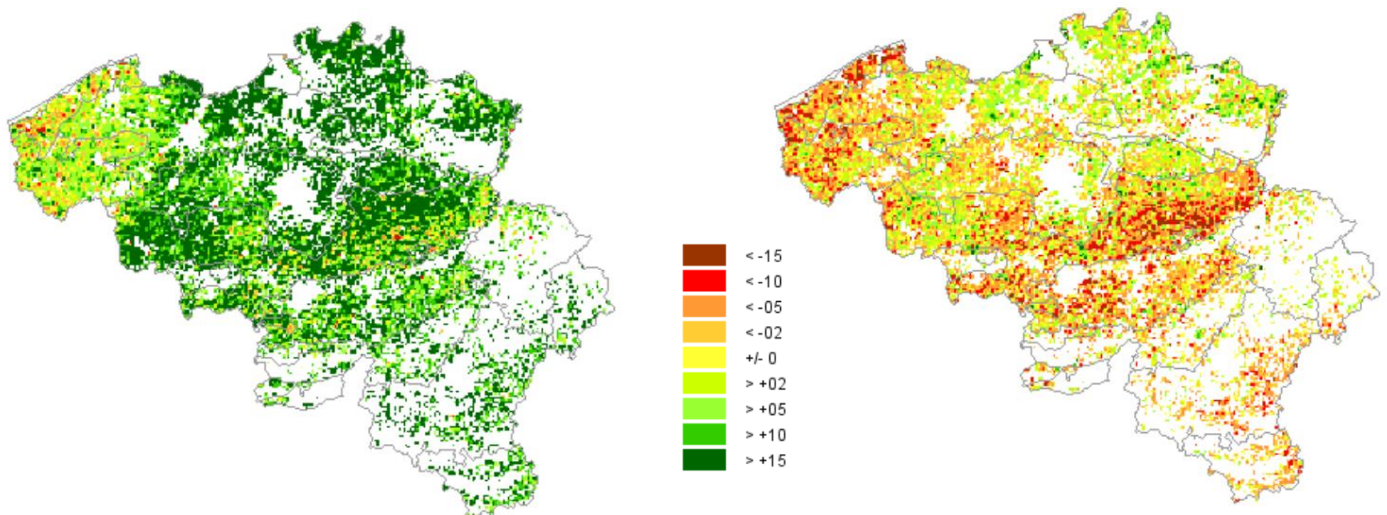

Figuur 5: Evolutie van de neerslagtekorten en -overschotten in België tussen 1 november 2020 en 5 mei 2021 (Bron: KMI)

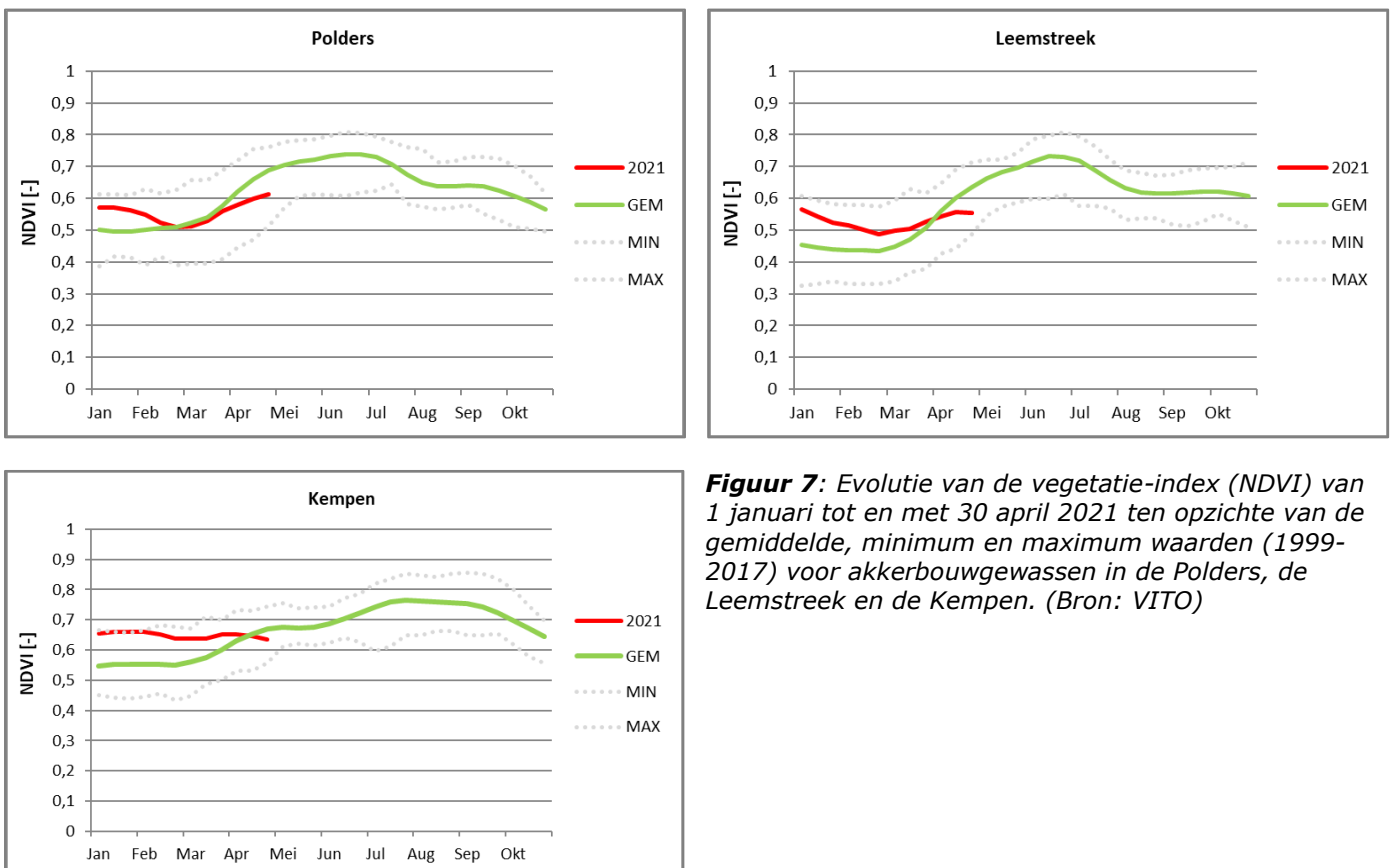
Observaties vanuit de ruimte

Uit de analyse van de Sentinel-3 satellietbeelden blijkt dat de gewassen er in maart erg goed bij stonden in vergelijking met het lange termijn gemiddelde (Figuur 6a, donkergroene zones op de kaart). In West-Vlaanderen scoorde de vegetatie-index wel iets lager dan elders in het land. Dit was ook de regio waar de minste neerslag viel tijdens de herfst en winter. Door het koude weer in april vertraagde de gewasgroei echter. De vegetatie-index nam op veel plaatsen een flinke duik tot onder de gemiddelde waarde (Figuur 6b, oranje en rode zones op de kaart). Enkel in de provincies Limburg en Antwerpen en delen van Henegouwen lijkt de impact iets minder groot.

Figuur 7 toont het verloop van de vegetatie-index in drie regio's. In de Polders ligt de vegetatie-index al sinds maart onder het gemiddelde. Ook in de Kempen en de Leemstreek zien we dat de groeicurve niet of minder sterk stijgt dan normaal in april. Op het einde van de maand daalt ze ook hier tot onder de gemiddelde waarde.

Figuur 6: Relatief verschil van de vegetatie-index (NDVI, afgeleid uit Sentinel-3 beelden) ten opzichte van het gemiddelde (1999-2017) voor (a) maart 2021 en (b) april 2021. De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt. (Bron: VITO)

Figuur 7: Evolutie van de vegetatie-index (NDVI) van 1 januari tot en met 30 april 2021 ten opzichte van de gemiddelde, minimum en maximum waarden (1999-2017) voor akkerbouwgewassen in de Polders, de Leemstreek en de Kempen. (Bron: VITO)

Overzicht van de gewassen: huidige toestand

Wintergerst en -tarwe:

Omwille van het aanhoudende natte weer in het najaar van 2020 moest de oogst van de zomergewassen hier en daar uitgesteld worden. Zo was begin november, afhankelijk van de regio, slechts 50 tot 80% van de aardappelen geoogst. Bovendien gebeurde de oogst vaak onder ongunstige omstandigheden. Vooral in de Westhoek en de Polders, maar ook in delen van de Condroz, Thudinië en het gebied tussen Samber en Maas was de situatie dramatisch. Daar stond zelfs eind november nog 5% van de aardappelen op het veld. Op heel wat percelen trad er bovendien erosie en geulvorming op.

De late oogst zorgde ervoor dat de wintergewassen met flink wat vertraging gezaaid werden. Half oktober was er dan ook nog maar weinig **wintergerst** te zien op de velden. Door de late zaai en het koude voorjaarsweer ontwikkelde de wintergerst zich bovendien trager dan normaal. Afgaand op de waarnemingen op de CePiCOP referentiepercelen bevond de wintergerst zich in Wallonië eind april in het tweede knoopstadium (BBCH 32). In vergelijking met de vorige 2 jaren zien we een achterstand van 10 tot 15 dagen. In Vlaanderen werd het tweede knoopstadium op de meerderheid van de percelen pas begin mei bereikt, meldt het LCG. Door het zonnige maar koude voorjaar vertoont de gerst een meer gedrongen groei. Enerzijds verkleint dit het risico op legering maar anderzijds zal de stro-opbrengst ook lager zijn. De ziektedruk viel eind april goed mee. Op sommige locaties werd wel wat dwergroest en witziekte waargenomen of werden bladvlekkenziekten vastgesteld, maar altijd in geringe mate. Tijdens het najaar werden er relatief weinig bladluizen geteld, maar door de zachte herfsttemperaturen bleven ze wel lang actief, soms tot december. Ook was het aandeel dragers van het dwergvergelingsvirus vrij groot in vergelijking met de vorige jaren. Door de vrieskou in februari stierf echter een groot deel van de populatie uit. Er wordt dan ook verwacht dat de laat gezaaide wintergerst en de zomergerst dit jaar veel minder te lijden zullen hebben van dwergvergelingsziekte.

Ook de ontwikkeling van de **wintertarwe** verloopt dit jaar iets trager dan gewoonlijk. Op de CePiCOP referentiepercelen bevond de tarwe zich eind april tussen het stadium "begin oprichten" (BBCH 30) en het eerste knoopstadium (BBCH 31). Ook hier is het gewas iets korter dan normaal, maar het verschil is minder uitgesproken dan bij de wintergerst. Het relatief zachte en natte winterweer was bevorderlijk voor de ontwikkeling van *Septoria*. Voorlopig is de aantasting wel beperkt tot de onderste bladeren. Ook werd er eind april, later dan gewoonlijk, op sommige locaties wat gele roest vastgesteld. Over het algemeen is de ziektedruk echter beperkt: een gunstig gevolg van het koude voorjaar.

Aardappelen:

Om een goede start van het aardappelseizoen te kunnen garanderen is naast mooi, gezond pootgoed ook de toestand van de bodem tijdens en na het poten erg belangrijk. Bodemstructuur, -vochtgehalte en -temperatuur moeten immers goed zitten voor een vlotte opkomst. Dankzij de korte vorstperiode in februari was de bodemstructuur op de meeste plaatsen alvast in orde.

In Oost- en West-Vlaanderen werd er eind maart onder een prachtige lentezon van start gegaan met het poten van de vroege rassen, melden FIWAP, Inagro en PCA. Zo'n 20% van het areaal vroege rassen ging in maart al de grond in. Het overige deel werd in de eerste helft van april gepoot, net vóór of na de sneeuwval van 6 april.

In dezelfde periode ging ook de aanplant van de bewaarrassen van start. Hier en daar moesten de pootwerkzaamheden onderbroken of uitgesteld worden omwille van de regens van 9, 10 en 11 april. In het zuidwesten van Henegouwen viel toen zo'n 15-20 mm neerslag, in het centrum en zuidoosten van Wallonië zelfs 20-30 mm, waardoor het poten daar pas goed kon starten rond 20 april.

Eind april was ruim de helft van het Belgische areaal bewaarrassen gepoot. In het westen van het land (westelijk Henegouwen, Oost- en West-Vlaanderen) zat al zo'n 80% onder de grond, elders slechts 30 tot 65%, voornamelijk omwille van de regenval tussen 9 en 11 april. Het resterende areaal werd grotendeels gepoot tijdens het weekend van 1 mei en de daaropvolgende dagen.

Het poten van rassen voor de versmarkt werd hier en daar omwille van de kou in april wat uitgesteld tot half mei. Door de koude (bodem)temperaturen in april kwam de groei van de geplante (late) aardappelen op diverse plaatsen ook trager dan gewoonlijk op gang.

Mais en grasland:

In tegenstelling tot de voorgaande jaren was eind april 2021 nog maar een klein deel van het maïsareaal ingezaaid volgens LCV/Hooibeekhoeve. Het koude weer zorgt voor een te lage bodemtemperatuur waardoor de omstandigheden voor het zaaien van maïs ver van optimaal zijn. Door het wegvallen van

zaaizaadontsmetting als TMTD en Mesurol is het belangrijk dat de maïs zo snel mogelijk en uniform opkomt om problemen met ritnaalden, kiemschimmels,... te voorkomen. Daarnaast was de bodem door de late sneeuwbuien nog vrij nat eind april. Te natte gronden bewerken leidt tot structuurschade wat verder in het seizoen voor problemen kan zorgen.

Ook de grasgroei werd geremd door het koude weer. Hier en daar werd er eind april toch al gemaaid (vnl. Italiaans raaigras) waar er nog maïs gaat komen.

Suikerbieten:

De eerste bieten werden dit jaar op 3 maart gezaaid, meldt het KBIVB. In de eerste helft van maart ging het slechts over een beperkt deel van het areaal (215 ha). De eigenlijke uitzaai van de bieten startte pas goed vanaf 29 maart onder de warme lentezon. Volgens schattingen van de Tiense Suikerraffinaderij en Iscal Sugar was op 5 april ongeveer de helft van het suikerbietenareaal ingezaaid. Op de zware Poldergronden was de zaai toen al voltooid. De rest van suikerbietenareaal werd pas in de tweede helft van april ingezaaid.

De suikerbieten hebben de afgelopen weken bovendien erg koude temperaturen moeten doorstaan. De bieten die eind maart gezaaid waren lagen een tijdlang gekiemd in de koude grond die begin april in het oosten en centrum van het land zelfs bedekt was met een laagje sneeuw. Op 10% van de referentiepercelen werd overigens vorstschade gemeld. Door de koude zien we dat de bieten trager kiemen en groeien dan normaal. Bij sommige rassen vertonen de kiemlobben en de nerf en knoppen van de eerste bladeren bovendien een donkerrode kleur door de productie van anthocyanen. Stressvolle omstandigheden zoals koude verhogen de productie van deze anthocyanen. De rode kleur is geen aanwijzing voor een grotere of minder grote gevoeligheid van het ras aan koude. Eind april was er nog geen schade door insecten zoals aardvlooien of bietenkevers gemeld op de percelen uit het waarnemingsnetwerk van het KBIVB. Er werden ook nog geen bladluizen waargenomen.

Doordat de zaai over een lange periode gespreid was en door de kou in april zien we grote verschillen in het ontwikkelingsstadium van de suikerbieten. Terwijl de laatst gezaaide bieten nog aan het kiemen waren bevonden de vroegst gezaaide percelen zich eind april al in het 2-4 bladstadium.